

Côr e cardinzén

Am é d avîs che dal smògg e dl incuinamânt ch'ai é a Bulågna, ormâi an i in frêga un azidóll prôpi a inción. I ûltum boletén méss fôra da chi baracût strumnè par la zitè ch'i tôlen âl misûr a quall ch'a insfilzân dânter ai nûster cardinzén, i én un disâster. Ai é chi diâs "*con la crisi e la plómma ed sti témp, ai é èter da pinsèr*". Di sunâi! Pinsaggna brîsa ala salût nòstra e di nûster fiû? Par tòtt al 2013 as psèva andèr par d là di lémmitt 35 vòlt, a sâ n bèle arivè a 38 e l ân l à anc da finîr. Pruvè ed tirèr al fiè int i vièl e a sintrî che bèlsum: ai é da avanzèr insticlé. E ala Pôrta ed San Flîs? Fèi mò chès: in vatta ai âlber an s vadd gnanc pió un pasarén. I n én mégga mât, lâur!

Sé, l é vaira, la Cmónna l'à pruvè ed fèr di cuvlén còmm inpièr Sirio, fèr dâl pedonalizaziân, i "T-Days"... quel al s é mòs e, par l'âria bulgnaisa, i én stè tòtt quî prezîs a un ziròt inpatachè in vatta a una ganba d lagnn. Dânc, se anc tòtt sti cuvlén i n én brîsa stè asè e i an cambiè pòc e gnînt, al vrà pûr dîr quel, nâ? Ai é chès ch'al vójja dîr che i quî da fèr i én di èter. Quelcôn al prà dîr: "*critichèr l é fâzil. Dil mò té, ch'an t và mâi bân gnînt, quall ch'bisugnarèv fèr*". Chi, mé? Mo mé a n sâ n mégga un tètnic, né un puléttic, an é mégga al mî amstîr.

Acse a fâg la figûra ed Lanzarén ch'al gèva d avair fât una gran invenziân pr an fèr pió caschèr zâ a cufétt i aparécc': un bèl ranpén d azâr atachè par d sâura e, anc se i mutûr i fan ciâlla, al reoplàn al s atâca al ranpén e an vén pió zâ. Pò i i gèven "*Sé, và bân, mo al ranpén duv stèl pò atachè?*". E ló: "*Âu, ragâz, mé ai ò inventè al ranpén, vlîv ch'a pânsa a incôsa mé? Al rèst inventèl bân vuèter!*".

Intinimòd, a pèrt i schêrz, am vén da fèr na dmanda. L é tant tânp, in tant cunvégg, conferânz, riugnân, dibâtît, ch'as sént a dscârrer ed *mobilità sostenibile*, mâchin e motoziclatt ch'al vâghen con l'eletrizitè, s'vilupèr i trèno invèzi dâl curîr e di câmios, lasèr âl mâchin fôra da dâl zitè ch'âli arènn da èser tòtti sarvé dai tranvâi, biziçlatt

par tòtt cum ai é bèle in tanti zitè d Euròpa... e ròba ed ste gèner che qué. Dâpp a tant bacâi, an srêv bèle âura ed cminziapièr?

Sé, a capéss, fén che sti quî i n daràn brîsa da guadagnèr di miglièrd a un quelcôn, i avanzaràn sânpèr stramèz a i insónni, stramèz al sperânz da tgnîr dânter int al còr. Bân, csa vlîv ch'a v dégga? Mé, con sta speranza, al mî còr a l vói rinpîr pulidén. Tant i cardinzén, ch'i én pò i pulmón, i n én brîsa da rinpîr. Quî i én bèle pèn asè. Pèn d ariâza andè da mèl, mèrza patòca...

La Taraghèggna

Ai 27 d utâbber al nòster Sisén al cunpéss 89 ân, purtè ala granda! L é la dimustraziân che con la música as canpa de pió e mèi!

Avgûri, Sisén!

Ciapèr una scóffia da vèc'

Chi l arèv mâi détt che a i srêv caschè anca mé cme un pizân.

Quand a l sintèva dîr da di amîg o a lizèva int un artéccuel d giornèl l'intestaziân *L'amore senile di un anziano...* dôvv un vèc' l avèva pèrs la tèsta fagând una quelca cazè, a pinsèva dânter d me: "A me an um câpita brîsa d sicûr, l é inpusèbbil che ala mî etè am pòsa suzèder un quel acsé".

Invèzi...

Sta pasiân ch'la m à fât pèrder la tèsta, la m é stè presentè dala Fedrighèina, mî fiôla, ch'la m à cunvént a stèri drî. L'Anzlèrina, mî mujèr, la s é cunpurtè int una manîra stranpalè: int un prémm mumânt la m à quèsi spént vèrs d lí, dâpp un puctinén la m à détt che a esâgerèva a stèri sânpèr drî e, ala fén, adès la tól só quall ch'ai armâgna. Al grâpp ch'am lîga a mî mujèr l é anc dimónndi fòrt, totavî l é un puctinén cambiè, véstt che i rapòrt, col tânp i mùden e i dvântèn amizèzzia, rispèt, ecc.

In st mânter a sâ n dvintè un dsgraziè, tant che an um vargâgg brîsa d svarsler al mândd intîr con al fiè d tòtt i mî cardinzén:

- Ti amo, conpiûter!

Ed sta mî pasiân am piès dimónndi la sò lînea, la tastîra tóttta naigra acsé

eleganta, al vîdeo ciamè *desktop* pèn d tòtt chi alîgher quadartén acsé culurè ch'i én âli *icone* misteriâusi ch'i sârlòcen d intâuren e tòtt chi fil ch'i én sânpèr a sbindlón tòtt arvujè.

Ògni pasiân totavî l'à i sù guâi che in st chès i én pò i vîrus, sânpèr prònti a dsfèr incôsa, la publizitè ch'la rânpi âl scâtel sânzâ remisiân, i sbèlz ed tensiân ch'i fairmen tóttâ la barâca, al colegamânt con *internet*, lóng cme la mèсна ed sâttâ e che al sèlta ed cuntènnuv.

Al conpiûter l é un'invenziân incredèbbil ch'l'à cambiè completamânt al môd ed stèr al mândd. Par druvèr ste strumânt, i zûven i én avantažè parchè i an al zarvèl pió elâstic e i capéssen i quî pió in fûria. I vîc' i fan dimónndi fadîga a inparèr a memòria ògni pasâg da fèr e mé a fâg un gran şgunbéi. Quand a m tròv ingargamlè, a m arvòlz a mî fiola par cavèrum dai guâi e spass e vluntîra a ciâp dal tstân, dal zucân o adiritûra dl inbalzè o dl insmé. Defâti, cme tòtt i nûn, anca mé a sâ n malè dal mèl scurdâni, parchè an m arcòrd brîsa dal nèss ala bâcca. La mî memòria la và par cânt sò e sicómm ch'a sâ n mé a avair bisâgg, alâura am cunvégg d fèr al cenâchi e fèr cânt ed gnînta.

Intinimòd sta pasiân la tirarà d lóng pr un bèl pzulatt, cme tòtti al pasiân fòrti, pò la se şmurzarà e con al tânp la finirà.

Pr al mumânt a m la gòd tóttâ con dimónndi gósst.

Renzo Bovoli

Incanto Verde

L'era acsé tanta la vójja ed divartires in cal tänp lé, sáuratótt la vójja ed dscurdères al tribulaziàn padé duránt la guèra! L'era al 1947. I zûven dal pajais i pinsèven al lavurìr e al futùr, mo anc al divertimänt, sáuratótt ala dmanndga.

S. Marén ed Bentvói l'era abité da dla zänt pazéffica, ch'ai piàsèva ed lavurèr, mo l'ufрэva pôc pr al svèg di zûven, al infóra ed socuànt ch'i zughèven int i diletànt dal balån e di èter inpgnè con la filodramàtica. Par balèr o al cinnema bisugnèva andèr int i païs cunfinànt o a Bulåggna.

Al fó acsé che un grópp d abitànt ed divèrsi etè i dezidènn ed costruìr un baladùr al avèrta, int la pèrt nòrrd d una vélla antíga. Un sít ideèl, al'åmmbra di ålber secolèr. Naturalmänt con la cuntänta dla proprietèria, la sgnåura *Smeraldi*, sånper sensèbbil ali iniziätiv di sù compaesàn. Quèsi tòtt i abitànt i dénn al sò contribùt manuèl ala costruziàn ed ste baladùr. Una pèssta perfèta, ed 400 mèter quèder, un pèlc par l'urchèstra, un barr e d atåuren un sclèbbi ed tavlén. Al dvinté un sít acugliànt, tant che in pôc tänp e con al pâsa-paròla al flóss di apasiunè dal bâl as multiplichèva ògni dmanndga, dåpp-mezdé e sîra fén a mezanòt. Ormài l'era un baladùr dimónndi cgnusó, ai sunèva däl bôni urchèster e la zänt i s divartèven.

Int l'ân 1948 al cumitèt elèt dai paesàn, con l'ufèzzi dånter al CRAL, al decidé ed ciamèr di bón cantànt, i miùr ed cal tänp lé, fèr di manifèst par la prupaganda e stabilìr un tant par l'entrèda. Bisugnèva però truvèr un nómm adât a cl anbiànt lé e tra tanti prupòst ai fó dlètt "*Incanto Verde*". Par una vintèina d'ân la fó ónna däl pèsst da bâl pió frequentè ed tóttla la bâsa tra Bulåggna e Frèra. Ma åltr al bâl, ål dmanndg da sguazén åli èren qualli in ucasiàn däl "fèst canpèstri". Trai o quåter ògni estèt e la sgnåura *Smeraldi* la dèva al parmäss d ocupèr tóttla la vèlla, acsé däl mièra ed parsån d'ògni etè al s riversèven in cal belèssum pèrc, d atåuren al lèg, dnanz al palâz padronèl e la târr dal zenczänt. Zänt in tòtt i cantón, al pânt såura al lèg o int al tinpiàtt ch'l'era pòst só un altùra ch'al duminèva al pèrc e al gran prè dóvv la zänt i parte-

zipèven ai zûg dla "festa canpèstra". I zûg i èren quì tradizionèl dla canpågna: la cåursa int i sác, la pgnatåza, al pèl dla cucågna, al tìr ala còrda e di èter.

Dal al 1948 a se şvulzé una sfida fòrsi ónnica al mândd: quaranta òmen cånter un tratåur ed cl'època lé, un "Landén", con al sefùrr. Quåter ligâm fisè a di vintâi ed drì dal tratåur con diş òmen atác a ognón e di busanén in tèra par puntèr i garétt. Ai era una scumèssa. I vinzènn i quaranta òmen e al sefùrr al paghé la zanna a tòtt i vinzidùr.

Dal 1949, pr ål fèst popolèr ai vgnèva costruè un pèlc int al mèz dal prè dóvv a se esibèva artéssta ed divèrsi èrt, monòlog teatrèl, cantànt, còmic. Par divèrs ån anc al complès dâli "ucarìn ed Bùdri" e al cantànt bulgnais Adrianén. Al baladùr estív l'arzunè di livèl dimónndi èlt, tant che i miùr cantànt itagliàn di ån zincuanta e s-santa i én stè uspitè al "*Incanto Verde*": da Carlo Buti a Oscar Carboni, pò la Vittoria Mongardi, Consolini, Betti Curtis, anc Claudio Villa, Toni Renis, Celentano e tant èter.

Ala fén di ån s-santa, dåpp che la proprietèria l'avèva tirè i ûltum, i erèd i vindènn incòsa ala Pruvénzia ed Bulåggna. Dåpp i reståur e adatamént, con la colaboraziàn dal "Grópp dla Stadùra ed Castèl Mazåur, ch'l'à dunè la sò racòlta d'uténsil e usvéi dal lavurìr dla canpågna, ai è nèd al "Muséo dla ziviltè cuntadéina". Dånter al muséo ai vgnèva ilustrè al lavurìr di òmen e däl dòn dedichè åla tèra, la stòria dal furmànt, dal rîs, dla cånva e d'ètri coltùr atravèrs i usvéi dal tänp pasè.

In púc ån la balèra la dvinté un arcòrd. Ai é avanzè la pèssta, al pèlc e i ålber. In zèrti dmanndg d'estèt as i tén däl manifestaziàn dimustratívi dl'aradùra, amdadùra, la vindamma, che in cal mänter as esibèss anc al còr dal mundéinni dal Bentvói.

Dala fén di ån s-santa a incù, al Muséo dla ziviltè cuntadéina l'é mèta ed clås ed sculèr con däl vîsit urganizè e anc tant apasiunè dla stòria dla canpågna. Ai vèl la panna visitèrel, fèr una pasegè drì ai arcòrd con nostalgì, pò fèrla pasèr int al ristorànt in fänn d al pèrc con un piât ed tajadèl.

Elio Manini

Ål fòl dla Nóna Nóccia

Lóng al fiómm

Un dé al Rà al mandé al prånzip Chichén, insåmm ala mãma e al papà, a visitèr una zitè dimónndi luntèna, ch'la s truvèva só la còsta dal mèr, pròpi atais al sbåcc d un gran fiómm.

Pr arivèr in sta zitè i s inbarchènn in vatta a una nèv e i tachènn a navighèr lóng al fiómm. La nèv l'era bèla granda, ai era divèrsi cabén, ch'åli én ål stanzi däl nèv, ónna par Chichén, ónna pr i sù genitùr e dáu pr i marinèr ch'i cundusèven la bèrca e i preparèven al magnèr par tòtt.

A Chichén ai piàsèva ed stèr in vatta al pânt dla nèv a guardèr tòtt quall ch'ai suzdèva sól spånnd dal fiómm. Quand i travarsèven la canpågna l'era bèl vadder i cuntadén coi tratùr ch'i arèven la tèra o i mdèven al furmànt, opùr acuacè int i canp ch'i cujèven l'insalè, o in zémma al schèl ch'i stachèven i frùt dai ålber. Al pasåg' dla nèv i şmitèven ed lavurèr e i salutèven con la man.

Däl vòlt al fiómm al pasèva ed banda ala ferovì, e anc i pasegèr di trèno, afazè ai fnistrén, i salutèven la nèv e i sù viazadùr. Mo quand i pasèven drì a un'autostrè, con ål cursí pénni ed mãchin ch'i şmincèven vî cme di sión, opùr ch'åli èren fairmi in fila pr un quèlc inzidànt, inción automobiléssta al salutèva la nèv, i parèven tòtt dimónndi instizé. A Chichén an i piàsèva brîsa åli autostrè, prémma parché åli èren pénni ed zänt arabé, secånnda parché ål mãchin i fèven un gås puzlánt ch'al tulèva al fiè.

Chichén l'era dvintè amìg dal capitàni dla nèv, un umâz grand e gròs con la fâza còta dal sàul, ch'al s ciamèva Mòrri. Däl vòlt Mòrri al lasèva un marinèr a gvarnèr al timån e al s mitèva a cuntèr a Chichén ål sàu aventùr stranpalè, visó navigànd in vatta ai mèr ed tòtt al mândd. In ón ed sti viåz Mòrri l'avèva fât amizèzzia con un delfén che, da alåura, ai andèva sånper drì. Anc stavòlta, quand ormài i èren drì a arivèr ala bãcca dal fiómm, al delfén, che Mòrri l'avèva ciamè Fén, l'arivé såtta ala nèv e al s mité a tgnìri drì, fagànd däl fundè a dâli acrobazì dånter e fòra dal'åcua, cme par salutèr i nùv amìg. Dåpp un pôc al fiómm al ciapé a custegèr un'autostrè in dóvv, secånnd al solìt, ål mãchin

âli andèven a bôss. Cum fôlla, cum an fôlla, una mâchina, fagànd un surpàs, la casché a cufètt dânter al fiómm.

- *Ajût, ajût!* - al svarsilé Chichén - *Bisâggna salvèr cl òmen!*

Al capitâni Mòrri al bucé int l'âcua una brazadèla lighè a una còrda, mo l'òmen al n arivèva brîsa d'âura ed vgnîr fòra dal'automòbil, che in st mânter la s rinpèva d'âcua e la stèva pr andèr a fânnd. In cal mumânt ai arivé Fén che, col grógn, al runpé al vaider dal fnistrén e al ciapé l'automobiléssta con la bâcca, fagàndel vgnîr fòra dala mâchina e cuciàndel atais ala brazadèla.

Mòrri al le tiré só apanna in tânp: la machîna la sparé int l'âcua dal fiómm. Dal'autostrè chi èter automobiléssta i avèven véstt tótta la sèna: adès i n curèven pió mo, andànd pian pian, dai fnistrén abasè, i salutèven la nèv e i sù pasegêr.

Chichén al ricanbié al salût, pò al s afazé dal pânt: Fén al fé un'ètra prèlla e pò al sparé sâtt'âcua.

la Nôccia d Bastèl

L um pèr na fôla

Un dé ch'ai èra dai nûn, sâtta a un âlber a zughèr, ai arivé dâu dòn anzièni ch'al cminziapiènn a fèrum di cunplimènt e un mócc' ed dmand: cum a m ciamèva, quant ân avèva, e mé, galvanizè da tótt ste intarès, a cminziapiè a cuntèr ch'avèva un mócc' ed fradlén, ón grand ch'al fèva al póggil (ch'l um difindèva dai cínno prepotént), dû gemî pió cinén, un mâsti e una fammna, e ón cinén ch'l avèva pûc mîs, e sicómm ch'al m ascultèven a bâcca avèrta, a i zunté che mî mèder l'èra anc inzènta. Int al pió bèl a vdé a vgnîr mî mèder zâ par la cavdâgna, tótta carèna, biundèna e suridânta. A i curé incânter, am èra vgnó una gran fûria d andèr a cà, a la spinzèva digànd:

- *Andân, andân mò a cà!*

Lî la vlèva vgnîr a salutèr e alâura âl dâu dòn i tachènn a dîr:

- *Mo pânsa bân, acsé zâuvna e magrulénina, an s diré gnanc ch'l'â avó tant fiû, e ch'l'è anc inzènta.*

Mî mèder l'avanzé sâzza paròl e, sicómm che mé a insistèva pr andèr a cà, la i fé un zrisén educè e sâzza dîr na paròla la tûs cumiè.

Quand a fónn a cà, la gé con mî pè-

der:

- *Mo âl surèl dal Sgnèr Sgnurén âl n stan mégga bân, âli an da avoir l'arteriosclèrosi: âl fèven di pió fât bacâi!*

Um fèt pasèr?

Un dé, in canpâgna dai nûn, mî pèder, ch'al vgnèva da Bulaggna, al vdé da luntàn che al câr di bû dal nòn l'èra fairum dnanz ai dû pilâster dla câurt. Pió al s avsinèva, pió as preocupèva parché al câr al n andèva né inànz né indrî da dimónndi tânp e, par zónta, sò pèder al n èra brîsa in vatta.

D in man in man ch'al vgnèva in zâ al s adé che al nòn l'èra tótt pighè in mèz al purtân, e ló, tótt angustie pinsànd ch'ai fôss vgnó un smalvén, al taché a ciamèrel a gran vâus par savair cus'ai fôss capitè. Quand fenalmânt l arivé, al le truvé inznucè ch'al dscurèva pianén pianén con mé (a gèva avoir un dû ân), ch'ai èra a chinén ch'a fèva i mî žuglén, e l um dmandèva se par piaisair a m spustèva par fèrel pasèr col câr, e mé a i arspundèva ed nâ. Mî pèder, ch'al s èra acsé amagunè, al pèrs la pazènzia e al salté só con sò pèder:

- *Mo csa schèrzet!? Cus'èni tótti stâl siucàzz? As à da vâdder che ste gréll che qué l à da tgnîr bluchè incôsa, cus'èni tótt sti riguerd?*

E ló sé, sâzza tant riguerd, l um ciapé pr un braztén e, livàndum só, al liberé al pasâg'.

Mî zio Franco

Fât in là

Da cénna ai èra inamurè ed mî zio Franco, ch'l èra al fradèl pió zâuven ed mî pèder. A m arcòrd ch'ai èra la sò cuchénna e quand ai èra là in canpâgna e al dâpp-mezdé a n andèva brîsa a durmîr in mèz ai nûn, a stèva spass e vluntîra con ló int al lèt matrimognèl in dóvv ló prèmma al durmèva coi sù fradî pió grand.

An m èra mâi d avîs ed stèri atâc par sburdllèr, mo sicómm ch'ai èren d estèd e l èra chèld e mé a bujèva cómm una stû (al gèva ló), l um fé:

- *Nâdia, fât un pô pió in là ch'l é chèld!*

Sicómm che ló l avèva sânpèr vóija ed scarzèr, anc s'al m l avèva bèle détt socuanti vòlt, a n al tulèva brîsa tròp sòl sèri, acsé dâpp un pôc ai èra bèle

atâc a ló un'ètra vòlta.

E ló:

- *Fât pió in là che t brûs!*

Fòrsi stavòlta am al gé con pió fòrza, acsé mé, ch'a n vlèva brîsa ch'al s arabèss mîg, a i dé mânt e a m fé in là da bân.

Sâul che a fòrza ed fèrum sânpèr pió in là a sfrunblé zâ dal lèt.

Al zío, che int st mânter al s èra indurmintè, al se dsédè dal bôss e tótt angustie al câurs a tirèrum só d'in tèra.

L um truvé tótta instizé, ch'a n zîghèva brîsa, mo con maravajja as sinté a dîr, da mé ch'a dscurèva da brîsa dimónndi tânp:

- *Ecco! Sei contento adesso?!*

Quand am al cânta, al zío, anc adès, ai vén acsé da rédder ch'l à i luzlón ai ûc'.

L'anbrâusa

Un dé mî zío al s amalé e in cal mânter ch'ai èra insàmm a ló ch'a i fèva cunpagnî, ai vgné a truvèrel la sò anbrâusa, che mé a n cgnusèva mégga tant.

Lî la s mité sâura a una scrâna atâis a ló, tótta premurâusa, mé ai èra a sèder in mèz al lèt con mî zío. Lî, ch'l'èra dimónndi zâuvna e la n avèva brîsa prâtica coi ragazzù, la s truvé stè inpiâster ch'la n i fèva gnanc stèr da par sé, e la n savèva csa dîrum, acsé la dscurèva pôc e sâul con al zío. Am èra d avîs ch'la m guardèss anc un pôc ed travèrs, siché a m èra fâta tótta sèria e con i ûc' sânpèr pió bûr a fisèva mî zién con un pònt ed dmanda.

Al zío, ch'l avèva capé incôsa, al s truvé stra âl fòrrbè e la taila, mo sicómm ch'l èra un sburdllân, as divartèva un mocc' dal mî inbrujamânt e ai scapèva da rédder. E, par inbrujèrum de pió, al fèva un zrisén a mé e ón a lî, una parulénna a lî e ónna a mé. Ai parèva ch'l avèss a che fèr con dû rustézz inpiè, tant l'èra cal sò bèl mudén tótt nôv par mé.

Fât stà che quand fenalmânt lî la s n andé mé a salté só:

- *Ma zio, ma ti piace proprio? Ma sei proprio sicuro?!*

(Dâpp però ai ò vló bân ala mî ziénna e a i mand un basén!)

Quassta al zío, ch'l é la mî memòria dl'infanzia, an m l'à mâi cuntè, a n sò brîsa s'as l'arcòrda, a i la cânt mé adèsa, fagandi lèzer sté racuntén.

Nadia Corticelli

Acût e fên

Ai ò un amîg ch' l' é un malandrén (che in bulgnais al n é brîsa un'ufaisa, anzi: l' é un cunplimânt). L' é un fiurintén, al mî colêga par la Tuschèna.

L' é inteligiânt, prânt e maliziâus. L' à visò un' infanzia infelîz, prezîs ala mî, parché anc a ló ai é capitè ed pèrder prèst i genitûr. Al destén a l' avân avó cânter pr un bèl pèz, pò una man as l' à dè al nòstr amstîr, al sò prezîs al mî, e un pôc ed furtónna a l' avân avó. Al carâter a l' avêven, la volontè la n s manchèva brîsa, siché dânc quèl ed bân a l' avân cunbinè.

Ai dsnèr, ai incónter ed lavurîr, al capitèva a tòtt ed méttres a cuntèr un quèlc episòdi ed quand ai èren ragâz. Tótti âl vòlt ch' l' èra al mî tûren ed dscârrer, ló al gèva:

– *Anc a mé am é capitè, anca mé ai ò avó un chès cunpâgn al tô.*

Mé a vanzèva mèl e a gèva:

– *Am tût in gîr?*

Ló, tòtt murfichè, al m arspundèva:

– *Nâ, nâ, l' é pròpi vaira, l' é capitè anc a mé!*

E pò, al inpruvîs, al gé una frès che mé a vanzé culpé, e la m piasé tant ch' a m cumuvé. Par furtónna inción s n acurzé, mé a m vargugnè e a n gé pió gnînta par tòtt al dé. La frès l' èra sânplic e bèla:

– *Mo alâura mé e té a sânc gemî, i gemî dl Apenén!*

Pôc tânp fâ ló l' à savó dla schèrgna da mé supurtè par ví dâl schèrp dal raşunîr Ròcchi, e ló cus' èl détt?

– *Anca mé, sâul che a mé la m andè pîz, parché âultr a èser lónghi, âl schèrp âli èren da dóna, e i tâc i um mitèven in difîcultè!*

Mé ai ò esprès di dóbbi e ai ò ciamè sò mujér al telèfon. Lî la m à détt:

– *Nâ, nâ, l' é vaira! L' é pió ed zincuant'ân ch' a i ridân sâura!*

E ló l' à anc détt:

– *Però la m é andè méi quand ai ò avó in regâl una giâca. L' èra ed Chanel, e la fèva pèrt d un bèl tailleur, mo la stanèla, a l' zûr, an l' ò mâi purtè!*

La Terèsa e al cavalén

Cme té adès, Giòrgia, che t è un ân, anc tô nòn, quand l' èra un ragazzlât, l' avèva sânpèr fâm. L' èra tânp ed guèra e la chèrta anonèria l' a n bastèva brîsa. Tótt i dé, andând a lavurèr, a pasèva dnanz a una butaiga d alimentèr, l' èra

in zânter, int la ví de Toschi, atais al palâz dla Pòsta. Lé, int un cantân, ai èra al depòsit pr âl biziçlât, ch' l' èra dla Terèsa, una dóna ed zîrca s-sant'ân, (mé a in avèva quatôrg') e, a fûria ed vâddres, a guintènn amîg.

Un dé, pasând pr andèr a magnèr, a vdé ch' la n avèva brîsa sâul dâl biziçlât, mo ai èra anc un calès con un cavâl.

– *Terèsa, m l' inprèstet, ch' a vâg a magnèr e pò a t al pôrt indrî?*

E lî, con mî gran surpraisa, la gé ed sé!

Arivé a cà e tòtt, a bâcca avèrta, i um dmandènn d' in dóvv as vgnéss cal cavâl. Mé a magnè in dû minûd e ví sóbbit zâ par Strà Castiòn, a travarsé Piâza Mazâur e pò ví Indipendânza pr andèr int la ví Zanpièri, ala Bulugnèina, in dóvv ai stèva ed cà Giòrgio, al mî amîg. Quand l' um vést l' avanzé ed stupén, a ûc' spalanchè al ridèva e an i cardèva brîsa; pò al salté só con mé e a fènn un bèl girtén sânpèr ed câursa. Dâpp a ciapènn la strè pr andèr dala Terèsa. Al cavalén, puvrén, l' èra tòtt sudè, l' èra pèn ed stiómma bianca còmm s' l' avéss fât un sanpo abundânt. A s afarmènn e con un giurnèl a l' sughènn, pò a l' rindènn ala Terèsa e a la ringraziènn.

Dâpp a pasènn dala frutaròla, la sgnèra Îda, dóvv a magnènn un bèl pò ed frûta prèmma d andèr a lavurèr. L' èra la frûta che ed sòlit a magnèva al dâgg' e mèz, prèmma d andèr a cà a dsnèr. La sgnèra Îda la tajèva par mé tòtta la pèrt sèna dla frûta mèrza e amachè. L' èra tòtta ròba féina, sâul ch' l' èra un pôc tuchè. Tótti âl clianti ed cal negòzi lé âli um cgnusèven: ai èra la sgnèra *Gambetti*, la padrâina dla famâusa camisarî, in dóvv, socuânt ân dâpp, ai andè la Pàola a lavurèr. Ai èra la sgnèra *Bergamâschi*, dla *Confezioni Delfino*, che dâpp a divèrs ân la dvintè mî clianta*, lî la s arcurdèva anc ed mé. Mé a i gé:

– *A sânc quall dla frûta mèrza!*

A ridènn tant, lî la m avèva arcgnusó, mo la fé cânt d ignînt, la n um vlé brîsa umiglièr.

Alberto Garagnani

* L'autâur ed ste scrètt, ch' l' à pió ed nuvant'ân, int la sò vètta profesionèl l' é stè un raprèsentânt ed stòf. Giòrgio Campi, al nòster poèta, al fé invèzi al raprèsentânt ed ftièri.

La siânza di nûster víc'

Furmintân (*Zea mays*) - grano turco, pianta nota di molte varietà. Le barbe del grano turco costituiscono per noi un articolo di esportazione, perchè sono adoperate in infuso come diuretico nelle irritazioni della vescica e nelle uretriti croniche.

Ganzânt (*Calendula officinalis*) - fiorellino, dai toscani calendola e dai nostri contadini anche *caländla*. I giardinieri lo chiamano fior d'ogni mese, perchè fiorisce quasi tutto l'anno. C'è chi ne mangia le foglie in insalata o le acconcia in aceto. Nella medicina popolare si reputano i fiori risolvanti ed efficaci contro l'idropisia. Seccato, dà una tinta gialla simile a quella del zafferano.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda

Nómmer 125 dal 2013

Diretâur irresponsâbil e limušnîr:

Fàusto Carpan

Dsèggn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertè Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almânc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Al dizionèri ed riferimânt par cäl paròl ch' âli én difèzzil da capîr l' é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnaish.com

www.marcopoli.it

I nostri programmi

OTTOBRE	
Sabato 26, h. 17.....	A Trebbo di Reno (ex Stazione, via Lame 213), presentazione del libro "Le voci del fiume, fra Reno e Navile" con gli autori Andrea Cavalieri e Claudio Pesci e con la partecipazione di Fausto Carpani e Luigi Lepri.
NOVEMBRE	
Lunedì 4, h. 21.....	Sala Alessandri (via Gorki 10): Fausto Carpani con Antonio Stragapede in "Quando i portici erano di legno", casi, personaggi, luoghi della Bologna medievale raccontati e cantati con il supporto delle immagini create da Giorgio Serra (Matitaccia)
Mercoledì 6, h. 9.....	Da Radio Sanluchino (MF 100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra in compagnia di Marco Visita nel programma "il ricciolone".
Giovedì 14, h. 16,30.....	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): pomeriggio con Fausto Carpani e con la partecipazione di poeti dialettali. Conduce Mirella Musiani.

I MATTI DELLA POLENTA

Via Sant'Isaia 84/A

osservano il seguente orario:

dal lunedì al giovedì dalle 11 alle 16 e dalle 18,30 alle 21,30

venerdì - sabato - domenica dalle 11 alle 16 e dalle 18,30 alle 23

...e, al venerdì:

pulänt a bacalà in ómmid!!!